

селекцією ячменю; 4) насінництво та селекція круп'яних культур (гречка), насінництвом проса; 5) насінництво та селекція червоної 2-укісної конюшини і зернового гороху; 6) насінництво та селекція овочевих культур (огірки і цибуля), насінництво столового буряка, томатів, капусти, редиски, кормової моркви, сортовипробуванням картоплі; 7) вплив багаторічних трав, гною, мінеральних добрив, вапнування і фосфоритування на урожай сільськогосподарських культур – підвищення родючості та зміни фізико-хімічних властивостей осолоділих ґрунтів району діяльності Носівської державної селекційно-дослідної станції в бурякових сівозмінах; 8) вивчення властивостей солонців і солонцюватих ґрунтів Чернігівської області та розробкою агротехнічних заходів підвищення й родючості; 9) вивчення, розробка та впровадження у виробництво заходів боротьби з хворобами, шкідниками основних сільськогосподарських культур в умовах Чернігівщини; 10) вирощування посадкового матеріалу стандартних сортів плодоягідних культур для забезпечення садів колгоспів Чернігівській області [2].

Отже, в роки Другої світової війни Носівська державна селекційно-дослідна станція зазнала значних втрат, однак після звільнення від окупації було розгорнуто широку діяльність з відновлення насіннево-селекційної та агротехнічної роботи.

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА ПРОФЕСОРА МАЛЮШИЦЬКОГО МИКОЛИ КИРИЛОВИЧА

Богач Є.М., Григорюк І.П.

*Національний університет біоресурсів і природокористування України
(м. Київ)*

Це ім'я – М.К. Малюшицький – нині почуєш не часто, хоча свого часу він надзвичайно багато зробив для розвитку Київського сільськогосподарського інституту.

Учений народився 14 січня 1872 р. в Белинічах Могильовської губернії (Білорусь), навчався в Новозибківській реальній школі, а в 1888–1893 рр. – Московському сільськогосподарському інституті, де отримав фах агронома першого розряду. Потім деякий час працював в Енгельгардтівській сільськогосподарській дослідній станції Смоленської губернії.

Працюючи в Московському сільськогосподарському інституті в 1898 р., за працю «Определение соотношения между показаниями простейших эвапориметров в различных установках и испарением некоторых почв с определенным растительным покровом» він був удостоєний найвищої нагороди – золотої медалі.

У 1900 р. переїздить до Києва, де розпочинає науково-дослідну та

**М.К. Малюшицький
(1872–1929) –
професор КСГІ,
дійсний член АН
Білоруської РСР**

педагогічну діяльність на посаді асистента в Київському політехнічному інституті. В ботанічній лабораторії, під керівництвом видатного вченого, професора, академіка ВУАН Є.П. Вотчала, досліджував вплив осмотичного тиску оточення на рослинний організм. Постановою ради Київських сільськогосподарських курсів в 1903 р. його обирають професором кафедри спеціального хліборобства і рослинництва. В кінці 1911 р. він виїздить у наукове відрядження за кордон, а повернувшись через два роки, – очолює відділ прикладної ботаніки та селекції Київської сільськогосподарської дослідної станції, на якій і організував нові наукові підрозділи. Тут він працював до останніх днів життя та інколи виконував обов'язки директора.

У 1920 р. М.К. Малюшицького обирають професором кафедри спеціального землеробства агрономічного факультету Київського політехнічного інституту, а в 1921 р. – завідувачем кафедри часткового землеробства. Водночас він продовжував керувати науковою роботою на дослідному полі Київської крайової сільськогосподарської станції.

М.К. Малюшицький провів дитячі роки в Білорусії і постійно відчував тугу за рідним краєм. Він намагався тісно поєднувати науково-дослідну роботу в Україні й Білорусії, якого неодноразово запрошували на посаду професора кафедри фізіології рослин Білоруського сільськогосподарського інституту в Горках та директора Білоруського НДІ сільського і лісового господарства. Однак, прийняти це запрошення він не міг через родинні обставини, проте брав активну участь у науково-організаційній діяльності та надавав консультації працівникам цих інститутів. У жовтні 1927 р. М.К. Малюшицького обирають дійсним членом Інституту Білоруської культури, а з його реорганізацією в Білоруську академію наук – академіком кафедри (відділу) ботаніки та фізіології рослин.

Слід зазначити, що Микола Кирилович активно долучився до розбудови Київського сільськогосподарського інституту. В статті «До постановки питання про утворення сільськогосподарської академії на Україні» вчений сформулював концептуальні положення щодо подальшого розвитку інституту і охарактеризував незадовільні умови його діяльності за три роки. Зокрема він наголошував щодо організації Сільськогосподарської вищої школи, що відповідала б сучасним вимогам життя.

Однією з основних причин і перешкод для підготовки кваліфікованих кадрів для сільського господарства вчений вважав відсутність земельних угідь пов'язаних з навчанням, розсадників, навчальних і дослідних полів. Найоптимальнішим для розвитку інституту він вбачав у «цілковитому перенесенні всього КСП в Голосієво, де скупчені в одному місці всі потрібні земельні вжитки: польові, лісові, луки, садки й таке інше – цілком вирішує питання у Києві всебічно устаткованої Сільськогосподарської вищої школи».

Продовжуючи наукові ідеї академіка ВУАН Є.П. Вотчала свою науково-дослідну діяльність М.К. Малюшицький розвивав в сфері агрохімії, прикладної ботаніки, селекції та агротехніки, який є автором понад 20 наукових праць, основними з яких є «Сельскохозяйственные опытные станции и коллективные

опыты Киевской губернии» (1918), «К посеву картофеля» (1922), «Отдел прикладной ботаники и селекции» (1929), «Картофель» (1929).

Вчений відіграв важливу роль в історії розвитку селекції картоплі на теренах України, який вивів перший сорт української селекції, названий на честь автора «Пирожок Малюшицького». У праці «Картофель» Микола Кирилович досить детально проаналізував стан сортовивчення та методик роботи з картоплею. Він вивчав 422 сорти картоплі, які було завезено з Могильова, з колекції розсадника Петровської академії, Німеччини, Швеції та США. В 1930 р. він детально склав бібліографію з картоплярства з 1884 по 1908 рр. За об'єкт досліджень обрав садивний матеріал сортів картоплі селян Київщини, Волині, та Чернігівщини. У 1923 р. М.К. Малюшицький працював над покращенням сорту Вольтман німецької селекції. Масовим відбором протягом 4-х років (1925–1928) був створений фонд чистосортного посівного матеріалу, закладений спеціальний селекційний розсадник місцевих форм Раннього рожевого.

Микола Кирилович був членом Постійної комісії з вивчення природних багатств України, комісії з вивчення сортів сільськогосподарських рослин та урожаю на кафедрі біології сільськогосподарських рослин (1928), активним учасником Київського товариства сільського господарства і сільськогосподарської промисловості.

Життя М.К. Малюшицького обірвалось 28 серпня 1929 р. Урна з прахом захоронена в стіні навчального корпусу №4 Національного університету біоресурсів і природокористування України (Київ, вул. Героїв Оборони, 13).

АНАТОМО-ФІЗІОЛОГІЧНА ТЕОРІЯ ПОСУХОСТІЙКОСТІ РОСЛИН В.В КОЛКУНОВА

Бойко М.М.

*ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди» (м. Переяслав-Хмельницький Київської області)*

В історії розвитку фізіології рослин серед вчених, які зробили значний внесок у становлення науки, вказано В.В. Колкунова. Зокрема зазначено, що він встановив взаємозв'язок між анатомічною будовою бурякового кореня і його цукристістю.

Початок ХХ ст., зокрема у Західній Європі, відзначився у фізіології рослин відривом науки від практики. Так, була широко розповсюджена теорія посухостійкості рослин німецького вченого А. Шимпера, який переконував, що рослини-ксерофіти, такі як кактуси та інші сукуленти, відрізняються не тільки низькою транспірацією, а й слабкою асиміляцією та уповільненим ростом. Такі дослідження призвели до виникнення вчення, що посухостійкість рослин визначається, в першу чергу, економічними витратами води і що найважливішими анатомічними ознаками таких рослин повинні бути: невелика кількість продихів, товста кутикула, слабкий розвиток листової поверхні і т. п. Ці показники посухостійкості не давали можливості вводити нові сорти